

IPORTULA

Informatiu Cultural de Marratxi, nim. 57

f e b r e r 1 9 8 7

MOTS AVENGUTS

1 A la Comissió Portolana

Benvolguda comissió,
ramell de bons glosadors,
si voltros sou els millors
per què no aprofitar-ho?

Ja en una altra ocasió
me queixava del mateix.
Feis com el bon pescador
que sap escollir el bon peix!...,
i deixau de fer el feix
damunt del pobre senyor.

¿No creis que seria millor
i de lo més democràtic
respectar cada opinió
i forma de representació
que té cada catedràtic?...

Voltros teniu un gran do:
el de glosar a la carrera;
altres han de pensar-ho
i a un paper escriure-ho,
i no són curts de mollera!
Es sa forma d'expressió
que fan d'una altra manera
i que té tant de valor
com pugui tenir "sa carrera".

Vos sobra molt de carbó,
me consta que és veritat,
per encendre un fogueró
i no deixar apagar-lo
en que caigui tempestat:
Endavant, demostrau-ho,
canviau ja de debat.
Jo vos he dat s'opinió
si creis que no tenc raó
vos deix es foc ben colgat.

UN PORTULA

2 Contestant a

l'altra Comissió d'Assessors

No era des meu corral
aquell paó tan hermós
vaig pegar en es Puig de Ros
per assolir aquest animal.

S'arpellot per devers Roma
sé cert que no hi va quedar
perquè jo no hi vaig anar
ni en veritat, ni en broma;
sa confitura de poma
que dius que em vols regalar
jo ho pens i ho torn pensar
i la podries enviar
en es rector de Sodoma
i te'n podries dur doma
perquè crec que agradarà
i te pot obsequiar
aquest senyor amb un diploma
i amb un poquet de goma
pes niu el te pots forrar.

'Ximateix vaig pegar enfora
per s'indiot conseguir
perquè es de per aquí,
segons he sentit a dir
que les solen mantenir
de ranxo de casserola
i si d'aquests en fan cassola
quan les treuen de dins s'olla
solen fer s'olor tan bona
lo mateix que una dallona
que sol tenir una dona
quan allò vol envestir
que pareix que ja deu tenir
animals morts per devora.

COMISSIO PORTOLANA DE GLOSADORS

3 Contestant a ses gloses d'en Pere Gil

Tu dus més pretensions
que un capità artiller
i saps que et troba en Pau Ferrer
un sergent sense galons
se veu que per fer cançons
ets curt, "tonto" i judger;
faries molt més paper
dins es pla de Son Sunyer
per anar a escoar dragons
omplir-ne dos morrions
penjar-los-te pes colons
diumenge i dia feiner.

T'agrada es bravejar
i per tu no t'està bé.
Aprèn de xerrar primer
si en conversa vols entrar
¿No veus que et faré mostrar
ses fites des sementer
i llavonnes te diré
"algo" que tothom riurà
que serveis tant per glosar
com si volguessin regar
ets arbres de dins Torà
i treure s'aigo amb un paner?

Tu dius que ets glosador,
sempre dus aquest coverbo.
T'agrada es fer de panetlo
dins es ram de sa cançó
i te veu un servidor
un cervell molt petitel.lo
però ets gros xatxarel.lo
en el món no tens perdó.
No sé jo com a companyó
que si et 'grada sa dolçor
fet de sa fel d'erició
te puc dar un caramel.lo.

Vares escriure marreco
i molta de gent s'estranyà.
Pareix que res por te fa
jo si vull te puc assustar
com un cunlet peteco
que no te tens per rebeco
mos vares manifestar.
Vols que te deixin anar
i tu no calles per meco.

Seguim amb so nostro estil,
tiram sempre a ferir.
Dius que no et sabem llegir
i jo te dic i te torn dir
que et coneixem, Pere Gil
de darrera i de perfil,
de pertot te veim venir;
quan tu te voldràs rendir
llavors et deixarem tranquil.

Tu dius no m'agafaràs
però no has meditat
que es moment més impensat
dins sa ratera cauràs
i tornarà ser un fracàs
des que cada dia fas
llavors te lamentaràs
i ja et tendrem preocupat.
Jo cap parany t'he parat,
tampoc t'he parat cap llaç,
tu mateix t'entregaràs
com un pollet retgirat.

Comissió de glosadors
de Pòrtol és sa primera
dins tota Mallorca entera.
Ja no hi ha res més famós
tenim es glosar amorós
i un boig per ofendre-mos
se va atrevir a dir-mos
que glosam cagarel.lós;
vaja una lengo grossera
això no ho tornis dir Pere,
ho dius perquè estàs gelós;
ets un tipo asquerós,
torpe, poiós i ronyós;
tu sí que en fas de caguera,
no et poden venir darrera
perquè sa teva panera
despedeix males olors
per robust que un homo fos
li ha de fer vomitera.

Crec que en Pere Gil ja té
de toix plena sa mesura
i ara aqueixa signatura
de capità artiller
li acaba de posar bé
s'inflor de sa picadura,
però té sa pell tan dura
que per acabar sa bravura
que té de boc muntanyer
una cosa queda a fer
encertada i segura:
per ses banyes jo el 'gontaré
es temps que hauràs de mester
per fer-li sa sanadura
i llavors, pobra criatura,
dirà: "és ver, jo glosar no en sé".

COMISSIO PORTOLANA DE GLOSADORS

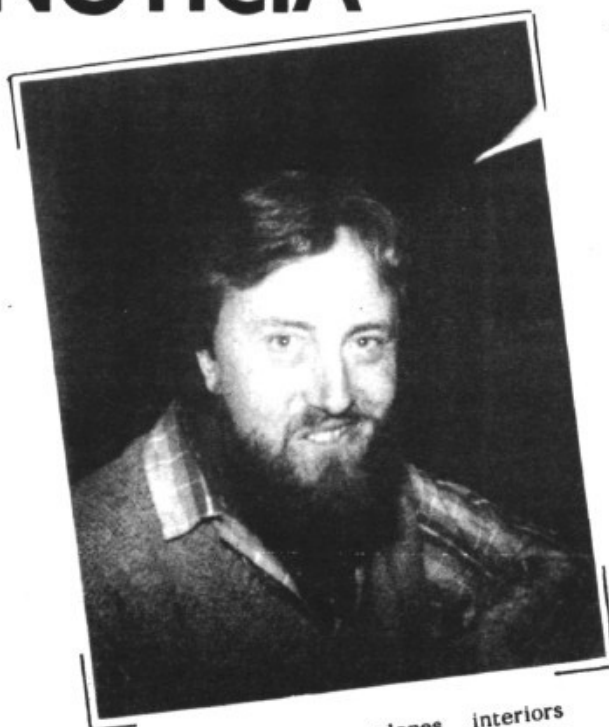
(passa a la plana 37)

AVUI ÉS NOTÍCIA

La Vila se vestí de blanc. Amb el mantell blanc i suau de la neu. Seda glaçada que per unes hores donà un aspecte realment hivernenc al nostre secà.

En planes interiors teniu més fotos i un escrit sobre el fet. Això només és una mostra.
(foto: Sion Puigserver)

També en planes interiors trobareu més referències sobre aquest ros barbut que un dia d'aquests ens deixa per anar a un altre poble i que ha volgut deixar constància efectiva del seu pas per Marratxí.

DURANT el MES PASSAT...

G.A.V.I.M.

Va començar l'any 1987 que és l'any Europeu del Medi Ambient.

Fred, molt de fred.

25 anys va complir l'O.C.B.

30 anys de la mort de Bogart.

Hi va haver els cursets d'esquí organitzats per la C.A. a Navarra. Mala sort, perquè no hi va haver gens de neu i ademés va ocórrer l'únic atemptat que hi ha hagut mai allà.

Muro, ple de dimonis.

Diada nacional.

Incendi a Son Hugo.

En Gaddafi no s'està quiet. Ara ataca el Txad.

Vicent, guanyador del Nadal.

Siurell Elèctric, interessant...

El Big Ben es va congelar.

La polèmica que ha causat certa ciutadana reforma de trànsit amb la signatura de Tarabini.

Part de la badia de Palma hagués pogut desaparèixer si arriben a explotar els dipòsits de Campsa al dic de l'Oest i segons sembla van estar a punt de fer-ho.

Es va permetre tirar milers de litres d'aigua bruta a la badia de Palma.

El París-Dakar, un any més.

Rebaixes per tot.

Es va descobrir el naixement d'una nova galàxia. Benvinguda!

Una sentència del suprem que diu que en Canelles ha d'anar davant en Guerra.

SOR MARIA ANGELA: 92 ANYS

La coneguda i popular franciscana de Pòrtol va arribar dies passats a la considerable xifra de 92 primaveres. Per tal motiu feren una missa al convent després de la qual hi hagué un refrigeri pels assistents. Tassar Pocoví improvisà aquesta glosa:

Es temps passa com qui no res
demà serà un dia nou
l'any que ve, si no hi ha res de nou
ja en tindrà noranta-tres.

Des d'aquestes planes li volem fer arribar la felicitació per aquests anys tan ben duits.

CAP DE LLISTA DEL PSOE

Ja s'ha confirmat la notícia: Martí Serra, el conegut cardòleg, se presenta com a cap de llista pel PSOE. Divendres dia 13 de febrer hi haurà la presentació oficial a l'Escola Costa i Llobera. El proper mes vos informarem de l'esdeveniment.

OBRES AL CARRER MAJOR

Dies passats el carrer major estava tot alçat devers sa Penya. Fins i tot només hi havia circulació en un sol sentit. El motiu: s'iques per a instal·lar fils de GESA. A hores d'ara ja torna estar tot al seu lloc, però varen ser uns dies ben truiosos.

TEATRE A L'ESCOLA

Després de l'èxit de l'any passat, la segona etapa del Costa i Llobera torna preparar obres i actuacions. El proper 14 de març els podrem veure a Ses 3 Germanes estrenant l'obra titulada "Informe: Terra".

DARRERS DIES

El proper 27 de febrer rueta al Costa i Llobera. A partir de les tres de l'horabaixa. Acabarà a l'escola vella de Pòrtol i hi haurà una torrada.

El dissabte dia 28 a Ses Tres Germanes tindrà lloc la festa que des de fa un parell d'anys organitza l'Ajuntament.

GOTERES AL "COSTA I LLOBERA"

A la part nova del col·legi "Costa i Llobera" aquests passats dies que ha plogut tant, han sortit goteres, lo que obliga als mestres i als alumnes a canviar d'aula, degut a la forta humitat i a les goteres. Això s'ha produït a unes obres que aquest mes de febrer ara fa un any se varen recepcionar per part dels organismes oficials.

NEU, FRED I FORA CALEFACCIO

Durant els dies de més fred, que ha fet darrement, els alumnes del col·legi "Costa i Llobera" se trobaren sense calefacció però, gràcies a Déu, no patiren fred, perquè s'instal·laren estufes de butà a les aules. Els motius de que no funcionàs la calefacció foren principalment que la caldera no donà abast, degut a que només estava pensada per la part vella, sense tenir en compte l'ampliació.

FESTES LOCALS

L'Ajuntament ha triat les dues festes locals per tot el terme de Marratxí: el 19 de març, dia de sant Josep i, naturalment, el 30 de juny, dia de sant Marçal. Enguany, per primera vegada potser en tota la història de Marratxí, la segona festa de Nadal, que cau en dissabte, serà laborable, ja que a nivell de Comunitat Autònoma no s'ha triat aquesta festa. I el nostre Ajuntament tampoc, així que mentre a Ciutat el dia de sant Josep serà de feina, a Marratxí festa i al revés, la segona festa de Nadal, festa a Ciutat i a quasi tota Mallorca i laborable a Marratxí.

SA MAJESTAT

LA NEU

La nit abans feia molt de fred entorn dels foguerons que celebraven el solstici d'hivern. Es gelà la nit i, abans de trencar l'alba, un mantell d'ermini es posà sobre el poble com si el volgués posseir la reina enamorada. Arribà des del seu tron a dalt de les muntanyes allargant suaument la mà, silenciosa, la matinada del dissabte dia desset de gener. La primera llum del matí descobrí un espectacle meravellós de camps immaculats, els ametlers nus es vestiren de blanc per unes hores, l'aigua esdevingué vidre i de les teulades penjaren degotissos de caramells transparents.

Els homes encara jeuen, s'aixecaran tard, i les dones encenen el fogó per a escalfar la casa. Els fumerals treuen fum del foc, avui més dolç que mai. Els nins dormen encara, s'aixecaran tremolant, i després jugaran amb la neu, en faran bolles i un moneiot ben gros. Li posaran una boina perquè no tengui fred, uns ulls, una boca i un nas de pell de taronja amb una pastanaga com a puro i una panxa com d'aquí allà.

Balbes les mans i els peus gelats, amb una goteta de moc a la punta del nassarrí i les galtes rosades correran de cap al braser que ha preparat la mare. Ja gran dia veuran amb pena com el sol i la neu s'abraçen fortament no se sap bé si en una lluita a mort o en un gran acte d'estimació. Sa Majestat se n'anirà tira tira al seu tron a dalt de les muntanyes, i l'aigua correrà pels carrers i els torrents i fecundarà la terra, s'ompliran les fonts i brollaran els albellons i els ametlers floriran blancs esponerosos de flors.

PERE J. AMENGUAL BESTARD
Gener 1987

Es Pont d'Inca

REVETLA DE SANT ANTONI

A SA PLACA DES PONT D'INCA

Divendres dia 16 i amb motiu de la festivitat de Sant Antoni, s'organitzaren a la plaça del poble els foguerons típics. El fred, present amb força aquest vespre, no impedí que la gent sortís a torrar i a ballar. Es de ressenyar que darrerament la gent del poble participa molt a les festes populars.

Dos foguerons grandiosos, vi a rompre i la comparsa de música organitzada per Miquel Riusech i els companys de la seva quinta engegaren el fred d'aquesta nit. Tonades populars, gloses, ball de bot, tot va coure en aquests foguerons fins ben entrada la dematinada.

Fins i tot les flasses varen tenir cabuda en aquesta nit; els més marxosos agafaren quatre pedaços i les pintures i posaren color a la revetla.

Molts d'anys per a tots, i esperem que l'any que ve siguem més, o al manco que no en falti cap.

M A R I T A

pot entrar el camió ho tenen més complicat i la gent ha de dur el fems al carrer ample de més aprop i es carreguen el mort les cases situades als cantons d'aquests carrerons. Aquí l'hi du també la gent que no vol deixar el fems davant el seu portal, per no "embrutar" la seva entrada. Bé, a tot això hem d'afegir que els autèntics protagonistes d'aquest problema són els cans i els moixos que van a lloure pel carrer i rompen les bosses, tiren per terra els poals: formen un tal desgavell i brutorada que és impossible sovint caminar pel carrer. Tot això que queda escampat no ho apleguen els femeters. Cadascú ha de replegar allò que hi hagi davant ca seva. Aquella gent que du el fems davant altres cases no té mai el seu portal brut.

Els contenidors són un element molt lleig pel paisatge urbà però la brutor dels carrers i voravies també fan mal a la vista i a l'olfacte.

Crec que molta part del problema es resoldria si no hi hagués animals pels carrers fent desastres que després ha d'arreglar la gent que no té cap culpa.

L'Ajuntament hauria d'estudiar els llocs possibles i adequats per instal·lar-hi contenidors sobre tot per la gent que està als carrers estrets. No només es tracta de pagar impostos per aquest servei, crec que el preu que pagam és suficient per incloure-hi un bon remei per aquest fet tan deplorable.

JOANA Mª MATAS

Es Pla de na Tesa

FESTES DE SANT ANTONI

EL PROBLEMA DEL FEMS

El mes de gener ha passat tranquil·lament, tal vegada molt ràpidament i, entre festes dels Reis, de Sant Antoni i de Sant Sebastià, el fet és que sense temer-no ja som a les portes del carnaval. Si repassam com han estat aquestes festes de Sant Antoni al poble, només podem dir que el fred que feia va ser més fort que les ganes de festa i que la gent es va retirar més prest que de costum. Varen fer un fogueró a Ca'n Gaspar però no hi havia tanta concurrència com altres anys. Amb les beneïdes hi va haver un poc de confusió perquè s'havia dit que es farien el dissabte i a la fi es feren el diumenge. Aquest acte també va ser poc exitós per la falta de participació. Esperem que l'any que ve tots aquests actes siguin millors que els d'enguany i que la gent s'animi a participar com sempre ho havia fet per molt de fred que faci.

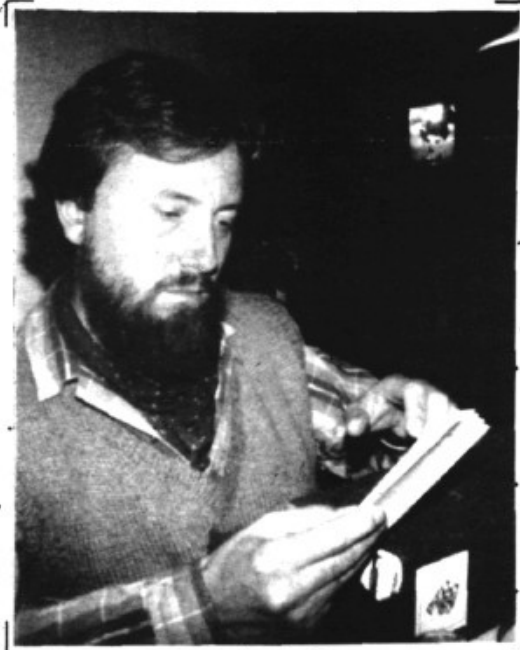
Hi ha al poble altres qüestions que encara esperen una solució ràpida. Una d'elles és la recollida del fems: aquí es fa els dilluns, dimecres i divendres a trenc d'alba o més prest. És lògic que la gent deixi les bosses o poals al carrer la nit abans perquè a l'hora que passen els femeters tothom dorm. I aquí és on sorgeix el problema: no hi ha en tot el poble cap receptacle o contenidor per posar-hi el fems i s'ha de deixar davant cada casa, al portal o al cantó. Les cases que estan a carrers estrets on no hi

Diversos moments de les beneïdes d'enguany a Sant Marçal.

Xisco Busquets

SE'N VA, PERO NO ENS DEIXA...

Qui no coneix en Xisco Busquets? A Mallorca, pràcticament ningú. El seu pas per la caixa-dormissons el feu encastellar a altes cotes de popularitat.

Al nostre poble, però, qui més qui manco ja el coneixia. Un o altre moment el s'havia topat per les festes, el cafè o pel carrer. Més d'un esperava amb interès i expectació la seva crònica desenfadada però crítica i real sobre les planes de l'Ultima Hora.

En Xisco se'n va. Per uns determinats motius passa a viure a Puigpunyent. Però no ens deixa. A més de la seva col·laboració amb la qual sempre comptam-ens ha volgut fer un present de despedida: el seu arxiu fotogràfic. Un arxiu que ha anat arreblegant al llarg d'aquests quasi deu anys que ha conviscut amb nosaltres, ens ha donat a conèixer les nostres coses bones i dolentes sobre la premsa i, sobretot, ha après a estimar-nos.

Fruit d'aquesta estimació és el seu llegat. Trobà que l'arxiu tendria més aprofitament des del poble que el motivà i per això ha trobat que l'havia de deixar a Pòrtula. Des d'aquí li agrairm profundament, no només en nom de la revista, sinó en nom de Marratxí, al qual, al cap i a la fi, va destinada.

La Redacció

Esports

En el mes de novembre comentàvem en aquestes mateixes pàgines la inauguració de l'equip de futbol Mirgasa. Aquest mes tenim l'oportunitat de presentar-vos-el.

Té el local social al Bar Ca'n Balo, del Pont d'Inca i el terreny de joc a la pista del Col·legi La Salle del mateix poble. L'equip milita en la Primera Divisió nacional de la "Federación Española de Fútbol Sala (FIFUSA)".

La composició de la Directiva és:

President: Ramon Miró Riusech

President en funcions i vicepresident: Joan Bestard Parets

Tresorer: Miquel Bestard Parets

Secretari: Montserrat Santandreu Alemany

Vocals: Gabriel Tomàs Fiol, Pau Lladó Duran

Miquel Munar Nicolau, Maties Rebassa Frontera, Jaume Pizà Frontera.

L'equip tècnic està compost per:

Maties Rebassa Frontera, entrenador

Jaume Pizà Frontera, auxiliar

Gabriel Tomàs Fiol, Delegat

Pau Lladó Duran, utiller

I, finalment, la composició de la plantilla. Els jugadors són:

Pere Golobarda

Antoni Bonache

Josep Mª Serra

Arseni Mateos

Andreu Fernández

Joan González

Joan Mestre

Francesc Gil

Josep Pou

Bartomeu Pons

Manuel Onieva

Cleofàs Alonso

Antoni Riusech

M A R I T A

SPORTING SANT MARÇAL

Resultats del mes de gener

S.S.M.--Verge de Lluc, 7-1

Rafal--SSM, 5-2

SSM--S'Indiateria, suspès

Son Gotleu--SSM, 1-2

XISCO COLOM

Davant les ELECIONS

Falta poc per acabar el repàs de lo que presentà com a programa el grup municipal d'U.M. Aquest mes tractarem de més aspectes culturals i esportius.

El punt 5 deia "Gestionar a curt plaç l'expedient aprovat per la darrera corporació, per la creació d'un col·legi públic al districte 2 (Pont d'Inca - Pla de na Tesa)".

S'ha complert totalment, durant aquest mandat que acabarà el mes de juny. U.M. ha aconseguit la creació i inauguració d'un centre d'E.G.B. al Pont d'Inca, situat dins la nova urbanització (aquesta legal) del Pont d'Inca Nou.

Dins el mateix punt cinquè, també tractava de l'ampliació del centre Costa i Llobera (Sa Cabaneta - Pòrtol). També s'ha lograt l'ampliació d'aquest centre escolar, que fou inaugurada el passat any.

El punt sisè tractava de perfeccionar les minvades instal·lacions esportives, gestionar la creació d'altres dins cada nucli de població que no en tingués cap.

Aquí, qualche cosa s'ha fet. En Es Figueral hi ha un poliesportiu que és bastant utilitzat. També n'han fet un altre dins Sa Cabaneta, dins la urbanització, encara que no estigui acabat del tot. S'ha arreglat l'únic camp de futbol municipal del terme. A l'únic lloc on no s'ha creat cap instal·lació esportiva és al Pla de na Tesa, ja que el camp de futbol és de propietat privada.

Després d'aquest repàs als punts 5 i 6 del programa presentat per U.M. a les darreres eleccions, només ens resten tres punts, un d'ells d'urbanisme. Degut a la seva importància li dedicarem els dos pròxims capítols.

EN TOMEU DE SA CABANA

Ben Fet!

CARO Nº 1 Telèfon 28 07 00 - 04 - 08

CIUTAT DE MALLORCA

CLIMENT GARAU ARBONA / JOAN GARCIA TRUYOLS / JUANA GARCIA GRIMALT / MARGALIDA CARDELL GARCIA / MARIA GARCES MAS / MIGUEL LLUCH ALAMAR / RAFAEL CALAFELL CLAR / CARLES VADER FARRÉ

L'equip científic encapçalat per Climent Garau és un bon exemple de l'ús del català en el món de la ciència. No únicament empen la nostra llengua en la portada de les carpetes sinó també en els informes de l'interior. Si tots els professionals que treballen a Mallorca tenguessin aquesta consciència...!

Ses gloses d'En Pere-Gil

LO MATEIX DIT EN GLOSA

Jo vos faré un glosari
sí m'enviau - retallat-
nova que s'ha publicat
a revista o diari.

Com que la vida és glosa
jo vos ho demostraré:
una glosa vos faré
a "damunt" qualsevol cosa.

Enviau-me talladures,
com més n'envieu, millor.
A més a més es glosador
d'això no passa factures.

Ja m'ho diu en Tòneu Marc:
"Pere-Gil, que no faràs liars?"

legia!

«PORTULA»
es ven
a:

- Cafè Nou
- Cafè Ca'n Carrió
- Cafè "La Unió"
- Papereria Conxín
- Papereria Sa Cabaneta
- Auto-servici Matas

cada mes

LA PORTADA D'AQUEST MES

Ben coneguda i apreciada d'aquesta casa, na Teresa passa dels camps tècnics de l'aprenentatge a exposar sobre el paper el que brosta del seu esperit.

Les flors grandioses que pinta són la continuació i l'expressió del que du dedins.

Teresa Matas i Miralles, gràcies per les flors i endavant!

Ramon Turmeda

GRANS
REBAIXES

☺ ☺ ☺

GRAN
REBA

☺ ☺ ☺
CADA VEGADA
QUE VEIG UN
CARTELL COM
AQUEST...

NO SÉ PER
QUÈ PENS
EN
☺ ☺ ☺ L'APLICACIÓ...

☺ ☺ ☺
DE LA LLEI
DE NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA.

LA PART FORANA

UN MAL QUE VE D'ENRERA

Allò que ha fet que la Part forana -que aquí ja té premsa pròpia- assolís baldor i fesomies fou l'esponerós creixement de la ciutat, sobre tot si a la ciutat hi havia la cort del rei o els organismes administratius. Començà amb el moviment de les Comunes i més tard s'estengué fora de les ciutats, dins la ruralia. Això era a l'Edat mitjana. Els nostres padrins ja se'n rascaven la nafra.

Som anat a guaitar dins aquell Bestiari, una de les millors peces de tota la prosa catalana medieval, que és el Llibre de les bèsties -redactat l'hivern de 1285- de mestre Ramon Llull, i en duc un parell de mostres de pinyol vermell.

Com que les teulades eren de vidre -com encara ara- i el qui parlava massa clar s'hi jugava la pell de cada dia, Ramon es val d'un recurs invulnerable, el mateix que un altre il·lustre mallorquí, Anselm Turmeda, emprarà en la Disputa de l'ase: Els animals. Uns animalots que parlen clar i català, tot dret, ja que no tenen pèls a la llengua, ni qui els ho talli per haver xerrat massa: Un dia "el lleó envià uns missatges al rei dels homes". "Aquest rei a qui vosaltres sots tramesos, és hom qui es confia massa en son consell e ha àvol consell e malvat, e de vils hòmens; e cascú de son consell cuida mills ésser rei qu'el rei mateix, e ensems gasten son regne".

Això es diu tirar a ferir: Ramon, que coneix de prim compte tots els racons de la cort, assenyala tot dret amb el dit i retrata els grans culpables amb els trets inconfusibles del pica-soques: Els consellers intriguents, cobdiciosos, venals, mancats d'escrúpols, enfiladissos.

I ací compareixen els representants de les Comunes (i de les que seran més tard les parts marginals i foranes); al seu enfront, el rei, els consellers i els administratius formaran ben prest un cos tancat i tot esmús: "Quatre ciutats trameteren vuit prohòmens al rei, al qual feien clams dels oficials, que tenia en aquelles ciutats, los quals eren hòmens mals i pecadors, e destròien tota sa terra (això era exactament el que aconseguia la cobdícia rampant d'aquells oficials). Los prohòmens pregaren lo rei per tota la universitat (universitat està ací en el seu sentit original encara, equivalent a confederació) de les ciutats que els donàs bons oficials".

Una vegada més el rei, que feia orelles de mercader, els va remetre al seu Consell: "E lo rei tramès-los a son Consell, e dix que son Consell proveiria a lurs demandes". El sistema burocràtic que s'espolsa les mosques i no funciona mai: "Com los vuit hòmens foren davant lo consell del rei e hagen mostrada lur raó, lo consell del rei los reprès fortament, car en aquell consell havien amics los oficials de les quatre ciutats, qui amb lur consell feien lo mal que feien, e qui dels diners que malament guanyaven los feien part. Aquells vuit prohòmens se'n tornaren sens que amb lo rei no acabassen".

El Consell idò donà la raó als oficials i una bona malmenada als prohoms, que se'n tornaren acadussats i amb les mans buides cap a ca-seva tirant llamps i pestes contra el rei. Hom creuria sentir encara aquell xerrim ofegat dels missatgers enutjats retornants a casa, tot fellons, daixo-daixo, amb les mans buides i el mal gust a la boca.

El rei, mentrestant, feia despeses per a reunir les corts, que no aclarien res, i, per a pagar la fam dels seus consellers, que no feien més que embullar la troca, no li quedava més remei que manllevar als jueus. De manera que el pobre rei no havia tesaur, e tota sa terra empobria per la gran messiò que feia.

I Ramon sap massa bé que els mals consellers continuaran a viure dels mals consells que donaran al rei i dels entrebancs que posaran a les seves intencions condretes i dels embulls que faran per a llevar-se de davant tots els qui els facin nosa.

Amb una intenció ben evident, i vàlida fins el dia d'avui, mestre Ramon posa al cap de les representacions foranes uns prohoms plens d'honradesa, respectuosos del poder del rei i sense gens ni una mica de por sempre que es tracta de denunciar els abusos dels funcionaris. Tret dels animals, són aquests els únics humans que es mouen per les pàgines d'aquest capítol plens de transparència i de dignitat.

A més del flagell de les infulències hi havia ja aleshores el turment de qualsevol visitant de la cort o de l'oficina: L'antesala. El senyor rei es deixava veure quan ell ho trobava, i ben sovint passaven dies i dies abans de què ho trobàs: "Molts dies estegren los missatgers en aquella ciutat, abans que poguessen parlar amb lo rei, car aquell rei havia en costuma que no's deixava ver més que a tard, e per significança de noblesa tenia's car. Un dia s'esdevenc que els missatgers hagren estat tot aquell dia a la porta del rei, que no pogren parlar amb lo rei. Aquells dos missatgers foren molt despagats del rei, e foren ujats d'estar en sa cort". Clar que hi havia un sistema infal·lible per a obtenir una audiència. El mateix d'ara. I Llull el sabia de cor: "Los missatgers foren venguts al palau del rei, e no pogren entrar per parlar amb lo rei, tro que hagren logats los porters". Això de llogar -o subornar- porters és un mal que ve de vell. I dóna bons resultats. Ja ho veis.

¿I no hi hauria a ciutat una oficina sense porters a qui hom haja de donar diners, ni consellers qui per diners no facin malvestat ni engany?

¿I no hi haurà un senyor ben enfilat o situat, a qui hom pugui parlar sense fer coa, i dir-li les necessitats sense haver de llegir un paper, o fer-li avinent les queixes i agravis sense que s'enfotimi o s'enfobioli?

Es mal de creure. I encara avui sembla que hom deurà recórrer als animals, que no tenen res a témer, per a fer arribar a dalt de tot els mal-deventres que li escriuixen l'ànima.

De la curta estada a ciutat els animals, just igual que aquells prohoms, tornaran a la seva pleta zoològica i forana tots coa baixa amb unes conviccions ben poc optimistes sobre el capteniment dels humans. El leopard deia "que ell amava més ésser bèstia irracional, jatsia que no fos res aprés sa mort, que si era rei dels hòmens".

L'argument del Llibre de les bèsties és contundent. I actual. I ha trobat un excel·lent recurs en fer dir als animals tan clar i català certes coses que ningú, situat en el capcaracull, hauria mai suportat que hom li fes avinent.

Es ben clar que la gent pervinguda i enfilada ha deixat de ser de la Part forana.

EL TORRENT DE PAREIS

El Torrent de Pareis és un espectacle grandios, únic a Mallorca, que el podríem comparar amb una enclotxa gegant i meravellosa, com també ho són els seus costats; en tot el seu recorregut de penya segats tots plens d'una immensa i meravellosa vegetació de tota mena.

Aquesta excursió la començarem darrera la capella de Sant Pere, que està davant el restaurant d'Escorca. Val la pena visitar aquesta capella ja que és única a Mallorca i està intacta amb els seus 700 anys d'antiguitat. Darrera la capella veurem dues barreres, passarem per la de l'esquerra i aquí comença el caminóiet que davalla per dins un alzinar fins una paret que separa l'alzinar del conró. Seguirem pel caminet que va vorera de paret fins que acaba el bosc; aquí el caminet ja està empedrat, seguirem per ell i ja no ens deixarà fins que arribem dins el torrent. En arribar-hi agafarem un camí que veurem a l'esquerra del torrent; baix d'un penya segat aquest caminóiet ens durà a S'Entreforc, que és una espècie d'i grega (Y) que uneix el torrent de Lluc, el torrent de Pareis i Sa Fosca. En ésser a S'Entreforc agafarem pel de l'esquerra i entrarem a visitar un tros de Sa Fosca que és la cosa més maca d'aquesta excursió. En haver-la vista tornarem a rere cap a S'Entreforc i aquí agafarem el Torrent de Pareis cap a Sa Calobra, dins el torrent no hi ha camí, per tant hem d'anar pegant bots de pedra en pedra.

Recordam que aquesta excursió s'ha de fer en s'estiu ja que en s'hivern són molts els qui hi queden degut a l'aigua que corr per ell.

Duració aproximada: 5 hores

JORDI CLOQUELL

ALERTA A LA CARES!!

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

SERVEI D'EDUCACIÓ SANITÀRIA

PRECISAMENT

Aquest mes...

Fa 150 anys (febrer del 1837)

El "Gefe superior polític de esta provincia" envia una circular sobre formació de padró d'estrangers. Li envien a dir que en aquest poble no n'hi ha.

En fa 125 (febrer del 1862)

Els regidors troben que és necessari perseguir els abusos que cometen diversos venedors de queviures en el pès i en la mala qualitat dels mateixos.

S'acorda que tots els venedors existents en el municipi duguin els seus pesos i mesures al patró contrast de Ciutat, i que procurin tenir els queviures de bona qualitat; en cas contrari hi haurà multa.

En fa 75 (febrer del 1912)

Hi ha una sessió pública extraordinària per a fer el sorteig d'associats que amb l'Ajuntament han de constituir la Junta Municipal durant l'any 1912, segons la llei orgànica vigent.

Els resultats, provinents de l'extracció d'unes bolletes disposades dins un globus, foren:

1ª Secció-Sa Cabaneta:
Francesc Pastor Serra
Miquel Rosselló Quintana

2ª secció-Pòrtol:
Jaume Ramis Ramis
Antoni Palou Serra

3ª secció-Es Pla de na Tesa:
Bartomeu Mas Ramis
Sebastià Bibiloni Sureda

4ª secció-Es Pont d'Inca:
Pere Josep Quetglas Matas

5ª secció-Marratxí:
Pere Serra Pizà

6ª secció-Es Pou des Coll:
Gabriel Seguí Pons

7ª secció-Son Nebot:
Francesc Frau Pizà

(viatge cronològic per la història de Marratxí a través de les actes municipals)

Uns veïnats de Pòrtol presenten una instància sol·licitant que les tirades referides a Ses Rotes de Son Cauelles s'efectuïn tal com estan marcades en el plànol presentat per Tomàs Romaguera Cañellas, i acordat en sessió del 6 d'agost de 1907, pel qual els carrers de l'exemple tenen una amplària de 6 i 7 metres.

En fa 50 (febrer del 1937)

Segons el Boletín Oficial ha quedat dissolt el comitè provincial de defensa passiva de la població civil contra atacs aeris i els comitès locals constituïts en cada municipi.

S'aprova un contracte de lloguer de la casa senyalada amb el nº 2 del carrer de Riego de Pòrtol, destinada a escola de nines i habitació de la mestressa de l'esmentat nucli.

S'acorda que tots els empleats de l'Ajuntament han de presentar declaració jurada fent constar si pertanyen o han pertangut a alguns dels partits de l'anomenat Frente Popular i "si sirven con eficacia i lealtad al presente regimen".

L'ecònom de Sant Marçal, Joan Canals, demana permís per construir una creu en el centre de la plaça en projecte, davant la façana de l'església de Sant Marçal. En substituirà una altra més modesta desapareguda per mor de les inclemències del temps. Serà costejada per "una distingida família de sentiments cristians".

Arran de l'anterior petició s'aprova efectuar la urbanització de la plaça de Sant Marçal segons el projecte aprovat en sessió del 13-VI-1934.

S'acorda eixamplar el carrer de Balmes, de Pòrtol, agafant el terreny necessari de la finca propietat de Felip Amengual.

Bartomeu Ramis Vidal, delegat d'empresaris de l'Organización Nacional Sindicalista del Pont d'Inca demana que s'efectuïn les obres necessàries en els soterranis existents en aquell nucli per a que quedin adaptats a les disposicions de la Junta de Defensa Antiaérea de Mallorca.

S'aprova el canvi de noms de carrers i places:

Sa Cabaneta:

<u>anterior</u>	<u>actual</u>
Pablo Iglesias	General Goded
Lorenzo Bisbal	Rector Llompart
Fermin Galan	Mqués de la Cenia
Luis Sirval	Padre Rigo
García Hernandez	Primo de Rivera
Sargento Vazquez	Gral Moscardó
16 de febrero	Paborde Jaume
Francisco Ferrer	Santa Bárbara
Pza República	Pza de España

Pòrtol:

Oleza	José Antonio P.de Rivera
Arrabales	Falange
14 de abril	19 de julio
Sa Bassa	Calvo Sotelo
República	Hnos Barbará
Riego	Heroes del A.de Toledo

Es Pont d'Inca:

Mariana Pineda	Santidad
Pi y Margall	Santa Teresa
Pablo Iglesias	Obispo Campins
14 de abril	Gral Franco
Fermin Galan	Sta Catalina Tomás
García Hernández	San Alonso
Luis de Sirval	San Agustín
Francisco Ferrer	San J.de la Salle
Pza República	Gral Sanjurjo

Es Pla de na Tesa:

Torrella	Gral Mola
----------	-----------

En fa 25 (febrer del 1962)

S'aprova definitivament el plànol de parcel·lació amb la rectificació del carrer de Ca's Enegetes del Pont d'Inca, presentat pels germans Lluís i Ferran Forteza Aguiló i que comprèn la urbanització de la finca Ca's Enegetes. Ha de passar per la Comisión provincial de urbanismo.

Cristòfol Siquier Serra comunica la renúncia com a metge d'A.P.D. del primer districte.

B i e l

La Salut

des del Poder

ASPECTES

Dibuix: V. Sastre (inspirat en un de R. Cobb)

Avui he obert un dels "cuadernos inacabados" que edita La Sal, edicions de les dones que du per títol Brujas, comadronas y enfermeras (historia de las sanadoras) "dolencias y trastornos (política sexual de la enfermedad)" original de Bàrbara Ehrenreich i Deirdre English, atret per la quantitat de suggerències que el mateix títol avança. La lectura del llibret quasi mereixeria anotacions i comentaris plana per plana, derivant aquest escrit en un text paral·lel i excessivament llarg. Preferesc fer algunes transcripcions que expliquen els plantejaments de l'obra i algunes anotacions que crec d'interès. Sempre teniu el text al vostre abast, donat que una extensió excessiva pot sobrepassar les limitacions del meu espai. Per altra banda, crec que la temàtica abordada no es limita tan sols a ser d'interès per a la dona. Són situacions -com tota problemàtica social, més o menys externa- que són presents en la nostra existència, encara que molta gent els consideri problemes marginals o moltes vegades inflats per la manipulació d'interessos polítics colaterals. No poden quedar al marge, aquesta lectura-anàlisi- perquè pot donar llum sobre la situació degradada i sempre difícil de les relacions interpersonals i intercol·lectives.

En unes reflexions prèvies, Daia, grup de dones, rubrica uns plantejaments i anàlisis sobre la dependència, avui en dia, de la dona per la medicina, com a institució de poder. Apunta com a causes clares la manca de formació cultural i sanitària de la dona, com també de les classes baixes socials, la tecnificació que deshumanitza i crea èlites, i també qüestiona els objectius dubtosos d'una utòpica creació dels "paradisos de salut total" que estan en la boca dels polítics de la medicina i que qualifiquen d'hipocondries.

Quan la gent del carrer qualifiquem de dolenta la sanitat, davant les evidències -abandó dels marginats, discriminació de les classes baixes enfront als qui poden pagar-se una "salut de categoria", deshumanització, malalties o errors tercermundistes, medicina com a negoci, medicina de "rebaixes" als ambulatoris- se'ns intenta acallar amb estadístiques i promeses. Hi ha molt poca claretat, encara en el món de les multinacionals de la "salut", en els comportaments de molts de col·lectius que governen els interessos de la sanitat, tan ambiental, com col·lectiva, com individual.

La salut del poder, més i més de dia en dia, s'acosta a la idea de justícia que té el poder. Si algú diu que la justícia és "xapucera" i injusta, el processen. El nostre sistema sanitari -la ideologia del sistema- tampoc no vol crítiques. Nos tracta d'estúpids. No vol dissidents ni vol escoltar alternatives.

Les darreres polèmiques sobre tecnologia i control genètic, en les que s'ha pretès desqualificar la veu feminista, mostren a les clares la postura de la medicina oficial i tot l'entramat institucional i legal, i els esforços i pressions que hi ha entorn a la salut de la gent. Això també ho planteja el col·lectiu en la introducció. En els texts següents es parla de la caça de bruixes i sanadores a l'Edat Mitjana i el desenvolupament de la ciència mèdica en el context històric i social, de com apareixen les primeres lluites i moviments de salut popular, contra la salut oficial, molt relacionades amb les reivindicacions dels drets civils de la dona, racials i dels obrers contra les classes dominants.

Es fa també un seguiment històric de l'origen de l'enfermeria i el context social victorià que feu que esdevingués una "categoria professional i sexual" dins la medicina oficial, al temps que s'enlairava la figura del metge en la jerarquia social.

Entre les conclusions dels capítol destacaven la necessitat de l'aprofundiment de la comunicació i comprensió entre professionals i usuaris i la crítica a la situació "industrial" de la medicina.

La comoditat dels apoltronats en l'organització social els fa refusar les crítiques d'una manera sistemàtica, encara que a la llarga, la veritat s'imposa per evident. Llavors, sol ésser assumida la realitat, però tard, i mai no es té en compte el mal provocat ni es demanen responsabilitats. Ni hi deu haver una veritat sanitària també podrida, en tota una estructura social tan deficient i poc democràtica, encara? No encobreix una rígida mentalitat sanitària, la manca de solucions que tantes lacres socials -abandonament de vells i marginats, contaminació, perill radioactiu, comerç i descontrol alimentaris, passivitat enfront als mals crònics del progrés tecnològic, massificació, malalties de laboratori, processos degeneratius, ...- posen en evidència ?

VICENÇ SASTRE

ESSENCIAR

1986, UN ANY DE TEATRE MERAVELLOS

Les nombroses representacions teatrals i posades en escena que se dugueren a terme durant el passat any 1986 és un fet a tenir en compte i que mereix ésser considerat com molt important.

L'experiència viscuda darrerament pels amants del teatre mallorquí i el teatre en general ha estat memorable. Varem tenir l'oportunitat d'assistir i de presenciar unes representacions de gran qualitat de part de Grups i Companyies teatrals d'aquí i de fora. Tant la qualitat de les obres representades com el nivell dels Grups teatrals, actors, directores i demés varen fer possible que el públic mallorquí manifestàs el seu rebuig a la positura antiteatral que se duia a terme a Mallorca des de fa un temps, contribuint amb la seva assistència a la revalorització del Teatre.

També cal destacar la labor dels mitjans de comunicació i de la premsa que en gran mesura han contribuït a aquest fet amb la seva informació, tan necessària perquè les ofertes teatrals arribin als aficionats. Notícies de teatre, crítiques, reportatges i declaracions i entrevistes de la gent vinculada al teatre.

Després d'aquest any tan favorable és ara quan crec oportú recordar un article que va aparèixer en aquest Informatiu Cultural de Marratxí Pòrtula, signat per Guillem Xespir durant el passat mes de maig: "el teatre mallorquí està travessant una època d'esplendor i de llorer". Jo crec que aquestes declaracions varen pecar d'adelantades i de desmesurades ja que si ho recordam bé el teatre mallorquí, aleshores, estava travessant un mal moment. Havia minvat considerablement el seu interès i perillava la seva continuïtat en un futur. També, per tenir més mals, s'havien retallat per no dir desaparegut, els ajuts tan materials com morals per part dels encarregats de la nostra cultura i els Grups teatrals mallorquins se veien quasi incapacitats per seguir una línia ascendent quant a representacions i ofertes teatrals.

Però sense cap dubte, és a partir d'aquesta experiència quan podem començar a parlar del retorn i del renaiement del nostre teatre en un futur si això no se deixa de mans i es segueix recolzant la labor cultura dels Grups de Teatre perquè aquests segueixin endavant. Encara manca temps per recollir els fruits però val la pena recuperar la nostra tradició teatral. Si és així, aconseguirem els llorers de l'esplendor i el camí recorregut fins ara no hauria estat de bades.

Tornant a lo que va ésser un any carregat de teatre, el 1986, he de dir que el repertori va ésser molt ample i per a tots els gusts. Josep Mª Flotats amb Cyrano, Amparo Rivelles i Lola Cardona amb Hay que deshacer la casa, Albert Boadella i la Companyia Estable del País Valencià amb Visanteta de Favara, Capicua d'Eivissa amb Leoncio i Lena de G. Bucher, La Lluna de Teatre amb La Mandràgora, la Companyia de Xesc Forteza amb les representacions durant l'estiu pels pobles de Mallorca i la posterior estrena de Ca Ses Monges, la posada en escena de Fedra, La marca del Fuego, La zapatera prodigiosa, i figures destacades dins el món del teatre a més dels ja anomenats com Adolfo Marsillach, Rosa Mª Sardà, i altres, tots a l'altura i nivell d'aquests.

Una notícia que em va alegrar en gran mesura va ésser la creació del Centre Dramàtic de Balears durant el mes de maig. També em va alegrar, durant el mes de desembre, la celebració de la Mostra de Teatre de Sa Pobla, organitzada i patrocinada per l'Ajuntament de Sa Pobla, el Centre Dramàtic de

les Illes Balears, el Club Cultural de Sa Pobla i la Conselleria de Cultura del Govern Balear. Se varen posar en escena, al cinema Montecarlo, les següents obres: La Mandràgora per la Lluna de Teatre, Polypus Malignus per La Iguana, La Cantant Calba per l'Estudi Zero i El Far d'Alexandria per Gomes i Gomis. Tot això entre els dies 15 i 23 de gener.

L'any nou el varem començar amb les representacions de Els REis als diferents pobles i ciutats de Mallorca.

Per acabar, no en faltaria d'altra!, vull felicitar, des d'aquesta modesta plana dedicada al teatre, a tots els qui han fet possible que durant l'any 1986 haguem tengut tant de moviment teatral: als autors, directores, actors i demés membres que componen una posada en escena, als crítics de teatre i als mitjans de comunicació, als encarregats de la Cultura a Mallorca i especialment al públic mallorquí que se porta d'una manera meravellosa i espectacular. A tothom per haver desenvolupat una labor tan favorable pel nostre teatre.

Ara, desig que l'any que hem començat i els següents siguin més venturosos encara que el que hem passat. Això sí, si no és massa demanar. Molts d'anys!

PAU LLADO I OLIVER

El col·lectiu de teatre Sa Murga de Son Servera ha presentat els dies 23 i 24 de gener el nou espectacle: Sunset Boulevard a l'Auditori de Ciutat.

Si haguéssim de fer una crítica constructiva per arreglar alguns aspectes o fases de l'obra, inclús algunes escenificacions ens donaríem per satisfets amb ella. Però no ocorre això. Tanmateix la posada en escena no té salvació, és per això que quan es faci la crítica constructiva en aquest cas es per intentar ésser un poc generós.

No ho dic amb gens de mala intenció. Aquesta obra em suggeria moltes coses, em cridava l'atenció. No havia vist mai abans actuar Sa Murga, em feia ganes veure-la.

Des de la meua ignorància teatral. I contemplada des del punt de vista d'un espectador més he d'apuntar lo següent:

Sorpresa la meua per la llengua emprada a l'escenari: el castellà. Mal parlat.

Mal acoplament entre els actors i la música; mala interpretació dels actors a l'hora de cantar "play back".

No vull seguir més. Realment és una llàstima que aquest grup no estigui més disposat en tots els sentits al truí teatral. La idea de l'obra és bona. La realització no és per dur-la al teatre de l'Auditori. L'escenari els vé gros. Però cal dir que el fons és bo, això perquè hi ha ganes. Seguiu amb elles!

ANTONI CANYELLES

"APROXIMACIO AL QUE PASSA A... ",
UN PROLEGOMEN D'UN POSSIBLE PLEC
D'HISTORIA DELS POBLES DE MALLORCA
DURANT LA GUERRA CIVIL

La possibilitat de tractar el tema de la guerra civil a una petita comunitat local mallorquina és una qüestió de comprensió. Hem de parlar dels homes i dones d'aquelles hores, que, moltes vegades, són els nostres padrins, els nostres pares, els nostres familiars o la família dels veïns. Hem de parlar dels seus treballs, de la seva subsistència, de la manera d'organitzar-se, del seu pensament de la seva lluita vital, ... Sembla una tasca ben fàcil a primer cop d'ull: acudir directament als protagonistes. Però, a vegades, el camí més curt no és el recte. I si fem un truc, no convé tudar les peces.

La mateixa persona a qui hom va encarregar la tasca de documentació de "MEMORIA CIVIL" comentava mig en broma, el mes de novembre passat, que quan es tenguessin els 53 suplementes enquadrats hom tendria una història "irritant" per la seva parcialitat.

Si deiem que no es tractava de fer "història" a un diari o a una revista, ara podem afegir-hi que el nostre envit no és "roquer" ni el truc una manifesta prepotència. Tenim les cartes a les mans i es tracta de jugar.

NO HI HA RECEPTES QUE GARANTEIXIN LA IMPARCIALTAT

J.M. Gil Robles i J. Chapaprieta, ministres dretans de la República, escriviren sengles llibres sobre la guerra amb l'obsessió de la pau ("No fue posible la paz" i "La paz fue posible"): comprensibles obsessions de la seva responsabilitat i/o irresponsabilitat política. Però el fet és que hi va haver guerra. Una guerra terrible. I llarga, per més afegitò, quan tots els qui en parlen recorden que es pensaven que "seria cosa de tres dies".

El que cal esbrinar, doncs, són els mecanismes que determinaren que hi hagués guerra en lloc de pau i que, a més, fos llarga. Això fa que la narració dels fets no sia "neutre". Al menys ha de ser suggerent. I tot suggeriment és parcial. Com aquell qui diu, polític: està en joc. Sense que això signifiqui haver de guanyar irreversiblement. Adhuc, significa, ben al contrari; haver d'acceptar la irreversibilitat de les cartes, dels fets, ... que no és la mateixa cosa que la irreversibilitat del discurs sobre els fets.

No hi ha cap receptari que garanteixi la imparcialitat. Tampoc recollirem, ara, la llista completa d'elucubracions bibliogràfiques. Però hem d'assenyalar la necessitat de recrear un marc històric i de reflexió teòrica, abans d'encarar-nos amb les fonts orals, que participen d'una manera o altra, dels "grans discursos històrics". Hi ha, fins i tot, qui rubrica el que hagués pogut passar, si les coses haguessin vingut d'una altra manera. Molts de personatges no arriben a la lucidesa necessària per perdre la por davant el color in existent de la suposició. Descobrir la mentida que és aquella veritat repetida tantes ve-

gades de aquí no va passar res o desfer l'argument tan usual d'extirpar una gangrena del cos social no està a l'abast de massa gent. La lucidesa la té aquella persona senzilla, que, talment el personatge de La Broma de M. Kundera no repeteix insistentment que "perdona, però no oblida"; sinó aquell que "ni oblida ni perdona, però sap que ja no hi ha lloc ara per a la venjança". O aquell altre que sap admetre el seu grau de participació en uns fets que ara es consideren com assassinats i, llavors, eren poc més que netetges necessàries. És la reivindicació d'un dret inalienable: l'eutanàsia de la pròpia memòria.

DOCUMENTACIO I TASCA D'ARXIU

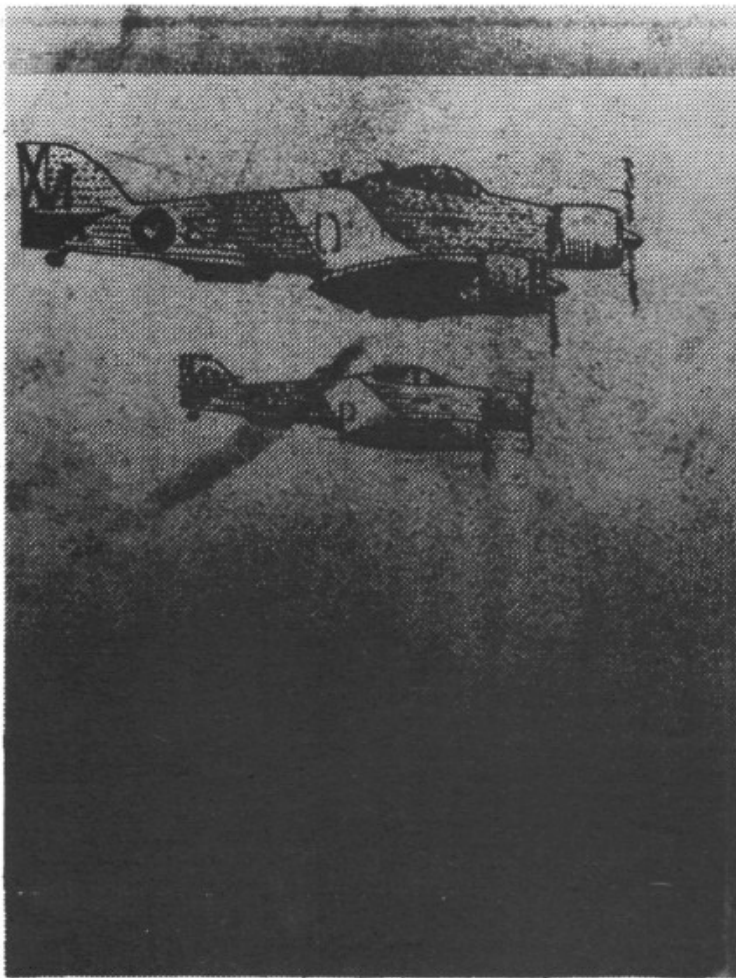
Hi ha nombrosa documentació bibliogràfica per a comprendre els problemes històrics de l'estat i de l'illa. Apunten els mecanismes socials i econòmics, recreen els problemes urbans, industrials i obrers, les qüestions polítiques i espirituals de l'Espanya i la Mallorca Republicana. Descriuen la situació de l'exèrcit, les conjuntures internacionals i la interior immediata. La síntesi que fa P. Vilar a Edt. Crítica (1986) i l'estructuració dels fets esdevinguts a Mallorca de J. Massot i Muntaner al llibre de Biblioteca Serra d'Or (1976) ens poden servir per a construir un marc general en el qual situar la recerca concreta, suggerir aspectes més concrets, i, fins i tot, per a construir els formularis a utilitzar a l'enquesta oral.

També cal comprendre la Mallorca que va viure la guerra, la Mallorca de 1936, la Mallorca agrària i preturística, plena d'emigrants retornats i d'inquietuds modernitzadores, ...

Amb totes aquestes peces a les mans, només cal saber les senyes del company per prendre el truc i, fins i tot, retrucar. Concretament, vull dir, revisar les recerques semblants. No tant per transbalsar esquemes, com per a utilitzar-les com orientació, com a model, com instrument operatiu.

Cadascú sap històries sobre el seu poble. Cal imbricar-les dins el coneixement de la Mallorca preturística. La comarca del Raiguer era sabatera. Aquesta indústria, encara que familiar moltes vegades, feu nèixer una classe obrera amb més o menys consciència. Feu mudar el costum. Altres pobles eren exclusivament agrícoles, amb la vida més jerarquitzada a la manera tradicional de les possessions. Als llocs on hi havia un nombrós sector de petits propietaris els nous cultius comercials florien, ... Bunyola, per exemple, tenia una economia basada en els llenyaters i carboners que servien Ciutat. Als pobles de muntanya, el cicle de l'oli era bàsic, ... Queden records i vestigis materials. I, tal volta, alguna història escrita.

Trobada, idò, la originalitat del substracte i compresa l'estructura del que cal treballar, tenim la partida a punt de començar. Cal envestir a la recerca de dades concretes, sia a l'arxiu o a la memòria de les persones, o a ambdues simultàniament. Però la primera vasa val per mil, diuen. Per això, perfilarem la tasca d'arxiu, que ens pot orientar definitivament la recerca i arribar al bessó de la qüestió.

L'ARXIU MUNICIPAL

Els arxius municipals són una font inesgotable d'informació per a fer història local. Molts d'Ajuntaments els tenen desordenats encara, amb plecs de papers tirats pels racons. Altres plecs perduts per arxius particulars, ... Però podem començar pels llibres d'actes, a la fi d'obtenir una visió esquemàtica de la vida municipal, les directrius empreses i conèixer els protagonistes. Podem començar amb els ajuntaments de 1923, quan es romp l'esquema electoral caciquil i el torn de manaments liberals/conservadors. I hem de passar revista fins als ajuntaments de 1950. Tendrem noms i fets que ens explicaran des dels precedents i la posteritat dades inexplicables si ens limitàvem al període concret de la guerra. Cal ser precisos amb la fitxació de dades de l'època republicana, els anys de la guerra i la immediata postguerra.

No hi serà de més consultar els padrons, que poden facilitar una visió seriada de dades demogràfiques, professionals, instal·lacions industrials, turístiques, ... així com una visió genèrica sobre els canvis de retolació dels carrers, estructuració urbana, etc.

Alguns arxius mínimament ordenats disposen de seccions dedicades pròpiament a les eleccions. També hi podem trobar impresos, circulars, edictes, bans, ... que cal reproduir fidedignament. Potser trobem també els arxius propis de la Falange local que ens seran utilíssims. Però aquests plecs són els que han sofert una expoliació més segura, per la qual cosa convé repassar la correspondència. Els extractes de cartes poden ser molt indicatius.

Aquesta tasca de buidatge és elemental a la fi d'estructurar un esquema de la vida política l'evolució econòmica, els moviments socials; per a descobrir dades precises, els protagonistes dels fets, les víctimes de la repressió, ... Per elles mateixes, totes aquestes dades poden ser objecte d'estudi i reportatges particulars.

Però hi ha tota una altra tasca d'arxiu complementària al desenvolupament de la recerca per a respondre amb precisió de dades a les suggerències de les entrevistes personals. Com és el cas d'expedients particulars, la revisió de la sèrie de contaduria i pressupostos, llibres d'arqueig, liquidacions d'abastiments, ...

ALTRES FONTS

Totes aquestes dades fredes ens descriuen una situació, però estan buides de vida. Alguns pobles van conèixer a l'època republicana l'aparició d'una premsa local. La seva consulta ens pot insinuar moltes situacions. Ens pot explicar molts de fets. La voz de Porreras, El Republicano Mallorquí, editat a Sineu, Maricel i Andraitx (ambdós editats a Andratx), El Felanitxer, Pedra Foguera i Maculí (de Felanitx els tres), Voz y Voto i Nosotros (de Manacor), Sóller, Arriba (Manacor), ... són papers a revisar segons cada localitat, encara que a alguns hi ha comentaris sobre fets esdevinguts a pobles veïnats o de l'entorn.

No cal oblidar els bolletins parroquials i la denominada premsa regional (La Almudaina, El Día, Última Hora, Correo de Mallorca), així com el Bolletí Oficial de la Província, el Bolletí del Bisbat o la premsa de partits i entitats regionals com el Bolletí de la Càmera de Comerç, la revista de Associació per a la Cultura de Mallorca, La Nostra Terra. Altres revistes poden ser El Secretariado Balear (1928-36), les revistes il·lustrades Majorica (1924-25), Artes e Industrias (1929), El Intermediario (1930), Brisas (1934-36), ...

Una publicació que s'ha de consultar ineludiblement es Foch-i-Fum (1917-1936), així com el seu predecessor Es Gallet (1914-17) i el suplent a èpoques de prohibició Pitos y Flautas (1929) i Copeo (1930). Es tracta d'unes publicacions de tipus satíric amb una ampla xarxa de corresponents als pobles.

Entre la premsa de partit podem esmentar les següents publicacions: Patria (1929) del partit de la dictadura Unión Patriótica. El Regional (1929)

de caire regionalista; Ciutadania (1930), republicà; Libertad y Justicia (1931), republicà; La Veu de Mallorca (1931), regionalista; El Obrero Balear, socialista; Nuestra Palabra (El Comunista Balear), comunista; Cultura Obrera, anarquista; República (esdevingut Antorxa com a portaveu del Front Popular quan les eleccions de 1936); La Voz del Pueblo (1936), republicà Radical; Verdad y Justicia (1932) setmanari integrista de dreta esdevingut El Luchador (1932) de caire social i religiós; Acción, portaveu de la CEDA; Aquí Estamos (1936-40), òrgan oficial de Falange; Reconquista (1934), carlí; El Vanguardista (1936-37) convertit en !Firmes! (1937-44) de les organitzacions juvenils de FET y de las JONS; Actividad (1936-45), setmanari de les Organizaciones Nacional-Sindicalistas; Hojas catequísticas (1936-45) i La Mujer de Acción Católica (1937-1945); el diari Falange (1937-39), que es fusionaria amb El Día per a convertir-se amb Baleares (1939-81).

Aquests apunts, que no són exhaustius, sobre la premsa, ens suggereixen una tasca, diguem-ne, de "negres". Però és simplement una altra línia de treball amb dades eloqüents i suggeridores, que també poden ser objecte de nombrosos articles i estudis particulars, com ho poden ser les entrevistes i la recerca de dades als arxius municipals. Es tracta de no retornar-se als arxius municipals. Sinó de saber que hi ha multitud de possibilitats als arxius municipals, a l'arxiu diocesà, a les biblioteques públiques i privades, com a la mateixa premsa. L'amplitud de consulta depèn de les mesures, possibilitats i intencions de cadascú. Si es tracta de treure el suc al joc i veiem la possibilitat de guanyar el retruc, no dubtem en utilitzar aquesta peça que és la tasca documental.

Cinema

Stanley Kubrick i 2001,
l'art del bon cinema,
el millor cinema

Fa poc temps vaig tenir l'oportunitat de veure al cinema una obra d'art. Feia temps que no en veia cap, però quan hi vaig anar ja sabia que ho era. Fins ara, el que he pogut conèixer d'Stanley Kubrick no m'ha decepcionat mai.

2001 és i serà sempre diferent a qualsevol altra pel·lícula que es faci mai. Es tracta d'una ciència ficció completament diferent a la que es pugui fer i no sembla una ficció irrealitzable. Tot això està recolzat és clar, per Arthur C. Clarke, autor de l'obra literària.

Just començar, el planeta, la lluna i el sol, de fons lo fosc i Strauss. Una pel·lícula en la qual hi ha moneies, homes i més enllà d'aquests.

L'episodi dels homínids és magistral. Les rivalitats dels grups socials, l'intent de supervivència, el barallar-se pel menjar, les demostracions de força. Després el monolit, la cosa llesta, el Gran Germà, l'impuls que donà a aquells éssers a desenvolupar la seva intel·ligència que en aquell moment només era manejar un os. Os que suposà coses importants per a aquell grup: el menjar i el poder. El monolit envia un senyal a la seva civilització i desapareix cap a la lluna, el segon escaló. Però cal recordar l'actitud dels homínids davant ell la primera vegada que el van veure: Por, respecte, acostar-se poc a poc i tocar-lo lleugerament amb la mà...

Un os vola, i de la mà d'Strauss anam cap a l'estació espacial que ens durà a Clavius, la base llunar. Ara aspectes curiosos i molt ben fets. Característics de la ingravidesa com era el famós bolígraf surant enmig de la zona de passatgers, en la qual només n'hi ha un de solitari i adormit. Sorprenent l'estació que mai fou acabada, la seva forma, la seva harmonia, la seva peculiar manera de crear una falsa gravetat.

Tot això es fa encara més gran si l'any en que es feu la pel·lícula és recordat pel que l'està mirant. Videotelèfons, targes de crèdit, etc. Tot i més està pensat. Tampoc no podien faltar les mentides que envolten el descobriment llunar. La freda reunió, els motius del descobriment, què és allò? Senzillament, El Gran Germà una altra vegada. El gran monolit negre, rectangular, llis, majestàtic, impertorbable. I de nou, l'home presenta la mateixa actitud que l'homínid. Els separen milers d'anys, i molta intel·ligència; però actuen igual: Por, acostar-se poc a poc, i tocar amb la mà. Primer poc, després una mica més i abans de fer-se la fotografia en pla record el Gran Germà envia un altre senyal. A on?

Ara, la Discovery, nau perfecta, blanca, freda, solitària, fascinant, misteriosa, enigmàtica, diferent, inimaginable,

Dos personatges: Dave i Hal. Un home i un computador. Hal nom en realitat H.A.L. 9000 (sigles de computador ALgorítmic Heurísticament programat).

Té una veu encertadíssima, un pensar quasi humà, un ull vermell que es repeteix una vegada i una altra durant la pel·lícula. Al principi et fa por, però amb el seu dolç parlar et convenç.

Dave és la humanitat, el pensar humà, és el dubte, el tu respecte Hal. O potser no? Però en definitiva ell serà l'escollit.

HAL era fins i tot "humà" en el joc. Estava programat per perdre el 50% de les partides d'escacs. Ell és la fidelitat, el compliment de les ordres. Ell ha de dur a terme la missió encomanada costi el que costi, i els fets l'obligaran a matar. HAL dona una informació falsa i els humans dubten d'ell. Un 9000 no havia fallat mai. Una conversació "secreta" intenta vulnerar HAL. Però Hal és més llest que ells. En ella el posaven en dubte, deshonraven la seva persona quan creien que havia fallat. I l'enúig que això li provoca junt amb la seva responsabilitat envers la nau i la missió el du a la dràstica decisió. A la pel·lícula es poden veure els dubtes, els canvis de pensar...

I tot aquest meravellós i magistralment enfocat per la càmera, està presidit per Júpiter, allà defora a l'infinit. Aquest marc envolta Dave cap a lo desconegut, després de la llastimosa desconexió de HAL. El monolit, el símbol de la intel·ligència extraterrestre du a Dave Bowman, l'escollit, a un viatge únic. En ell unes imatges mai vistes, sense sentit aparent, mesclades amb terrestres.

I ja, entram amb Dave dins l'habitació de la despedida. Allà Dave es veu en les etapes de la seva vida. De jove mira el bany, de major sopa (i hi ha una imatge en la qual no he deixat de pensar. La rotura de la copa de vidre. Per què la posà Kubrick?) i de vell, quan mor al llit en presència del monolit. I aquí, una vegada més Dave intenta tocar allò.

Ara l'espai infinit, Strauss i un fetus humà que hi vola. Dave ja no és humà. Ara és un d'ells.

Per a mi no han passat ni cinc minuts, però pel meu rellotge més de dues hores. No ho acab de creure. El cine està quasi buit. Llàstima. Una vegada més Kubrick em sorprèn. Després d'això ja no hi ha ciència ficció que valgui. Ha fet una pel·lícula abans que l'home trepitjàs la lluna, que va molt més enllà. El que Kubrick diu en el llenguatge del cinema suposa posar a partir d'allà un punt i a part. Ell mateix veient la perfecció de 2001 va rebutjar fer 2010. Ho comprenc perfectament.

Ell ha marcat la història del cinema i ell és un que ha fet cine-art. I per sort, l'art no morirà mai.

GABRIEL A. VICH I MARTORELL

I.- Auditòrium. Festes de Sant Sebastià. Nit fosca d'hivern. Expectació que es respira. "Boira del dubte", com diria Rosselló Pòrcel.

Es presenta un nou grup musical. Nirvis. Música nova (?) almenys per aquests indrets. Banderes de caire nacionalista, portades pels qui encara no saben res d'aquell Gener 76 a Barcelona. Anys encara d'"Amnistia i Llibertat!" entonats a la llum dels llumins.

El Grup que es presenta, "Siurell Elèctric", està format per persones prou conegudes dins el món de la Música nostra (mai més ben dit). I tot i que tenint taules més que suficients, estan una mica nirvisos. Nirvis propis (encara que exagerats) d'una nit d'estrena.

II.- Conservatori. Concert d'alumnes. Nit de pluja. La sala d'actes plena de gom a gom: pares, amics, professors i companys.

Es presenten uns quants instrumentistes, per primera vegada en públic. El piano sembla detectar (en la seva solitud) l'estat dels joves intèrprets. El públic espera ansiós els primers sons.

Després d'una salutació tímida, el pianista novell s'asseu davant el món.

Primer Mozart... jovenívol. Després Chopin... brillant. Aplaudiments de cor. S'ha desfet l'encant de la primera vegada. A partir d'ara serà una actuació més.

PERE ESTELRICH I MASSUTI

*Embosta
de
Balears*

XIM D'AIXA

ANDALUZ:

"El que anda en luz".
Un poble que fa broma
de la seva marginació.

Tenen la seva aristocràcia
que va muntada a cavall.

Sa culpa va quedar fadrina.

LA CAPELLA ORATORIANA

ACTUA A AUSTRIA

Com cada any, la Capella Oratoriana organitzà un viatge per als seus components, de caràcter en principi turístic, però sempre aprofitant l'oportunitat per poder demostrar el seu art amb el cant i deixar així encantat a tothom.

Idò enguany vaig tenir l'oportunitat de poder disfrutar-ho amb ells. L'itinerari una mica feixuc ja que es va organitzar l'excursió des de Barcelona amb autocar, però la immillorable i ordenada organització va lluir més que els quilòmetres que dúiem a l'esquena.

El primer concert es donà a Salzburg, a la Capella Sebastiankirche. Es de ressenyar que en el concert no hi va haver molta gent; supòs que les baixíssimes temperatures de per aquells racons en foren el motiu principal.

Dijous, dia 8 de gener fou un dia inoblidable per a la Capella; a Viena i a l'església de Rochus und Sebastiankirche; la gent, l'amabilitat i la gran acollida que ens donaren els Pares que pertanyen a l'ordre de Sant Felip Neri, foren la millor "partitura" perquè el concert sortís brodat. L'església estava de gom en gom i les mamballetes són el millor jurat en aquests casos.

Des d'aquí i amb aquestes lletres que tan sols poden donar una petita idea de l'èxit del viatge, vull donar l'enhorabona a Gori Marcús, director de la Capella i desitjar-li èxit per tots els pròxims concerts.

MARITA LLADÓ

COL.LABORADORS:

Miquel Aguiló, Lluís Aspiroz, Guillem Bosch i Roca, Jordi Cloquell, Xisco Colom, Comissió de glosadors de Pòrtol, Pere Estelrich i Massutí, Pau Lladó i Oliver, Guillem Massot i Muntaner, Teresa Matas, Miquel Mut i Sureda, Antoni Oliver, Pere Gil, Damià Quetglas i Bergas, Antoni Roca i Jerez, Ramon Rosselló, Vicenç Sastre, Cristòfor Tries i Serra, Antoni Vaquer i Ramis, Gabriel A. Vich i Martorell.

CORRESPONSALS DEL TERME: Marita Lladó, Joana Mª Matas i Alomar.

CONSELL DE REDACCIÓ: Pere Amengual i Bestard, Miquel Bosch i Auba, Antoni Canyelles i Oliver, Biel Massot i Muntaner.

Imprès a "Apòstol y Civilizador"(Petra)DL: PM 529/81

S'Escola Vella, s/n
07141--Pòrtol

Número 57, febrer del 1987

**òptics optometristes
lents de contacte**

Carrer Manacor, 63 - PALMA - Tel. 46 37 77

A PARTIR DEL 5 DE DESEMBRE ENS POSAM A LA VOSTRA DISPOSICIÓ
OFERINT-VOS, ENTRE ALTRES,
ELS SEGÜENTS S E R V E I S :

- TEST DE VISIÓ
- ADAPTACIÓ DE LENTS DE CONTACTE
- NOVETAT EN MUNTURES GRADUADES
- VARIADA EXPOSICIÓ D'ULLERES DE SOL

VISITAU-NOS I CONSULTAU QUALSEVOL DUBTE

Vos esperam de 9'30 a 13'30
i de 16'30 a 20 h.
(Obert els dissabtes dematí)